

اعتباریابی مقیاس جدید کمال‌گرایی Validation of new measure of perfectionism

تاریخ پذیرش: ۸۷/۱۱/۳۰

تاریخ دریافت: ۸۷/۲/۱۰

Jamshidy B. MSc[✉], Hosseinchari M. PhD,
Haghighat Sh. PhD, Razmi M. R. MSc

بهنام جمشیدی[✉]، مسعود حسین‌چاری^۱،
شهریانو حقیقت^۲، محمدرضا رزمی^۳

Abstract

Introduction: In this study, validation of new measure of perfectionism evaluated.

Method: At first, Persian version of perfectionism, inventory and general health questionnaire (GHQ) administrated to 68 guidance school sophomores. To examine reliability of measure, Kronbach's alpha coefficient was calculated. Relationship between perfectionism inventory and GHQ calculated as an index of convergent validity. At last, 313 guidance school sophomores and juniors completed perfectionism inventory. Factor analysis applied to data as an index of construct validity.

Results: Kronbach's alpha coefficient indicated that perfectionism inventory has acceptable reliability. Furthermore, prior expectations about perfectionism and general health status confirmed. Factor analysis indicated that this measure has six factors that altogether explain 43% of total variance.

Conclusion: New measure of perfectionism has an acceptable reliability and validity. Therefore, it is recommended to all researchers who are interested in perfectionism.

Keywords: Perfectionism, Perfectionism Inventory, Validity-Reliability

چکیده

مقدمه: در این پژوهش اعتباریابی مقیاس جدید کمال‌گرایی مورد بررسی قرار گرفت.

روش: ابتدا ترجمه‌ی فارسی مقیاس کمال‌گرایی و پرسش‌نامه سلامت عمومی به ۶۸ نفر (۳۴ دختر و ۳۴ پسر) از دانش‌آموزان کلاس دوم راهنمایی شهر شیراز ارائه شد. پایایی مقیاس به روش ضریب آلفای کرونباخ و روایی همگرایی آن از طریق بررسی رابطه ابعاد مقیاس با مقیاس سلامت عمومی بررسی شد. سپس مقیاس مذکور مجدداً روی نمونه‌ای شامل ۳۱۳ نفر از دانش‌آموزان کلاس دوم و سوم راهنمایی (۱۶۴ پسر، ۱۴۹ دختر) که به روش خوشه‌ای تصادفی از نواحی چهارگانه‌ی آموزش و پرورش انتخاب شده بودند، اجرا و روایی سازه‌ای آن با روش تحلیل عاملی بررسی شد.

یافته‌ها: محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ حاکی از پایایی قابل قبول ابزار بود. همچنین انتظارات اولیه از وجود رابطه بین ابعاد منفی کمال‌گرایی و سلامت روانی تایید گردید. بررسی ساختار عاملی مقیاس نیز حاکی از وجود ۶ عامل (سه عامل مثبت و سه عامل منفی) بود که مجموعاً ۴۳٪ از واریانس کل را تبیین می‌کرد.

نتیجه‌گیری: مقیاس جدید کمال‌گرایی از پایایی و روایی قابل قبولی برخوردار است و با توجه به مزایایی که نسبت به مقیاس‌های قبلی دارد، به‌منظور استفاده در تحقیقات مربوط به کمال‌گرایی توصیه می‌شود.

کلیدواژه‌ها: کمال‌گرایی، مقیاس کمال‌گرایی، روایی - پایایی

[✉] **Corresponding Author:** Behavioral Sciences
Research Group of Jihad, Shiraz, Iran
Email: soloklo@gmail.com

[✉] گروه پژوهشی علوم رفتاری، جهاد دانشگاهی فارس، شیراز، ایران
^۱ بخش روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران
^۲ مرکز تربیت معلم شهید رجایی، شیراز، ایران
^۳ گروه پژوهشی علوم رفتاری، جهاد دانشگاهی فارس، شیراز، ایران

(۶) هدفمندی؛ برنامه‌ریزی قبلی و تعمق در تصمیم‌گیری‌ها و پرهیز از عملکرد تکانشی.

(۷) نشخوار فکر؛ تفکر وسواس‌گونه و مداوم درباره اشتباهات گذشته و اعمالی که کامل نبوده‌اند یا درباره اشتباهاتی که در آینده رخ خواهند داد.

(۸) تلاش برای عالی بودن؛ تمایل به کسب نتایج کامل و دستیابی به معیارهای بالا و عالی.

این مقیاس در مقایسه با مقیاس‌های چندبعدی دیگر (نظیر مقیاس‌های تهیه‌شده به‌وسیله هویت و همکاران و فروست و همکاران) بین جنبه‌های سازگار و ناسازگار کمال‌گرایی تمایز روشن‌تری قابل شده است. بدین ترتیب که از مجموع نمرات ابعاد نظم و سازماندهی، هدفمندی، تلاش برای عالی بودن و معیارهای بالا برای دیگران، جنبه‌ی سازگار و از مجموع نمرات ابعاد نیاز به تایید، تمرکز بر اشتباهات، ادراک فشار از سوی والدین و نشخوار فکر، جنبه ناسازگار کمال‌گرایی حاصل می‌شود. نمره کلی کمال‌گرایی نیز از مجموع نمرات عوامل هشت‌گانه کمال‌گرایی به‌دست می‌آید.

هیلی و همکاران جهت تهیه مقیاس فوق به بررسی مقیاس‌های موجود در زمینه کمال‌گرایی پرداختند. نتیجه این بررسی، تعیین ابعاد تلاش برای عالی بودن، تمرکز بر اشتباهات، معیارهای بالا برای دیگران، نیاز به تایید برای عملکرد کمال‌گرایانه، نظم و سازماندهی و ادراک فشار از سوی والدین بود. از آنجا که شواهد پژوهشی به‌طور مکرر حاکی از وجود رابطه بین کمال‌گرایی و وسواس فکری-عملی بود، بُعد نشخوار فکر نیز به‌عنوان یکی از ابعاد کمال‌گرایی انتخاب گردید [۱].

سپس مقیاس تهیه‌شده که دارای ۱۳۱ گویه بود، روی ۳۸۲ دانشجوی دوره کارشناسی اجرا گردید. تحلیل عاملی به‌روش اکتشافی حاکی از آن بود که مقیاس کمال‌گرایی علاوه بر ابعاد فوق شامل بعد هدفمندی نیز هست. در مطالعه بعدی با نمونه دیگری از دانشجویان دوره کارشناسی با حجم ۲۵۰ نفر، مجدداً ساختار عاملی مقیاس بررسی شد.

به‌منظور تهیه عوامل دارای همسانی درونی بالا، از تحلیل عاملی اکتشافی با روش مولفه‌های اصلی برای هر یک از ابعاد به‌صورت جداگانه استفاده شد و گویه‌هایی که بار عاملی کمتر از ۰/۶۳ داشتند، حذف گردیدند. بنابراین تعداد گویه‌ها به ۷۰ مورد تقلیل یافت. همچنین به‌منظور حذف گویه‌هایی که با سایر گویه‌ها همپوشانی زیادی داشتند، از نسبت تغییر در ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. با حذف تعداد دیگری از گویه‌ها، تنها ۵۹ گویه در مقیاس باقی ماند. در این مرحله، پایایی ابزار به روش بازآزمایی و ضریب آلفای کرونباخ محاسبه گردید. ضریب پایایی به‌روش بازآزمایی پس از ۳ تا ۶ هفته (میانگین فاصله بین دو بار آزمون ۴/۵ هفته بود) برای ابعاد مختلف بین ۰/۷۱ تا ۰/۹۱ به‌دست آمد. همچنین ضریب پایایی به‌روش آلفای کرونباخ بین ۰/۸۳ تا ۰/۹۱ به‌دست آمد.

کمال‌گرایی برای اولین بار به‌عنوان سازه‌ای تک‌بعدی توسط برنر ارایه گردید [۱]. از منظر کسانی که کمال‌گرایی را سازه‌ای تک‌بعدی می‌دانند، افراد کمال‌گرا در تلاش برای دستیابی به نتایج کامل و بدون نقص هستند که این امر ممکن است آسیب‌های متعددی را متوجه آنان نماید [۲]. هاماچک، با اتخاذ رویکرد دوبعدی معتقد است که کمال‌گرایی دارای جنبه‌های بهنجار و نابهنجار است. به اعتقاد وی کمال‌گرایان نابهنجار برای دستیابی به اهداف عالی خود، سرسختانه تلاش می‌کنند ولی در صورت لزوم، اهداف خود را تعدیل می‌کنند در حالی که کمال‌گرایان نابهنجار هرگز از عملکرد خود در دستیابی به اهداف احساس رضایت نمی‌کنند [۳].

دیدگاه غالب و اخیر پیرامون کمال‌گرایی، بر چندبعدی بودن آن تأکید دارد [۴]. هویت، فلت، بیسر، شری و مک‌گی، کمال‌گرایی را به‌عنوان سازه‌ای سه‌بعدی تعریف و اندازه‌گیری می‌کنند؛ کمال‌گرایی خویش‌منده، کمال‌گرایی دیگرمدار و کمال‌گرایی جامعه‌مدار [۵]. کمال‌گرایی خویش‌منده بیانگر تمایل فرد به کامل بودن خود است [۶]. کمال‌گرایی دیگرمدار بیانگر انتظار عملکرد کامل و بی‌نقص از دیگران است [۷]. کمال‌گرایی جامعه‌مدار ویژگی افرادی است که فکر می‌کنند دیگران از آن‌ها انتظار عملکرد کامل و بی‌نقص دارند [۸]. فروست و همکاران، تعریف دیگری از کمال‌گرایی ارایه نمودند. این تعریف شش بعد مختلف را در بر می‌گیرد که شامل تمرکز بر اشتباهات، استانداردهای شخصی، انتقاد والدین، انتظارات والدین، نیاز به نظم و سازماندهی و شک در مورد عمل است [۹].

در بین مقیاس‌های تهیه‌شده برای سنجش کمال‌گرایی، مقیاس فروست و همکاران و مقیاس هویت و فلت، بیش از سایر مقیاس‌ها در تحقیقات مورد تأیید قرار گرفته‌اند. با این حال، هر یک از این مقیاس‌ها مفاهیم نسبتاً متفاوتی را می‌سنجند. از این رو برخی از محققان برای انجام بررسی‌های جامع‌تر، ترکیبی از دو مقیاس مذکور را به کار گرفتند که این امر در مواردی موجب تشابه معنایی و همپوشانی می‌شد. بنابراین، تهیه ابزاری جدید که بتواند همه مولفه‌های کمال‌گرایی را دربرگیرد امری اجتناب‌ناپذیر می‌نمود [۱]. هیلی و همکاران، در پاسخ به این ضرورت، مقیاس جدیدی تهیه نمودند که بیشتر رویکردهای پیشین کمال‌گرایی را دربر می‌گرفت. مقیاس مذکور، با تعریف تک‌بعدی اولیه از کمال‌گرایی، تعریف کمال‌گرایی به‌عنوان سازه‌ای دوبعدی (دارای جنبه‌های سازگار و ناسازگار) و تعاریف چندبعدی از کمال‌گرایی که در اغلب صورت‌بندی‌های جدید کمال‌گرایی به چشم می‌خورد، هماهنگ است. به اعتقاد آنان، کمال‌گرایی مشتمل بر ابعاد هشت‌گانه ذیل است:

- (۱) تمرکز بر اشتباهات؛ پریشانی و نگرانی از اشتباه کردن.
- (۲) معیارهای بالا برای دیگران؛ انتظار عملکرد کامل و درست از دیگران.
- (۳) نیاز به تأیید؛ تمایل به جستجوی تأیید و توجه از سوی دیگران و حساسیت نسبت به انتقاد.
- (۴) نظم و سازماندهی؛ تمایل به مرتب و منظم بودن.
- (۵) ادراک فشار از سوی والدین؛ احساس نیاز به عملکرد کامل و بی‌نقص جهت جلب تأیید و توجه والدین.

بر اشتباهات، شک در مورد عمل و استانداردهای شخصی و کمال‌گرایی خویش‌مدار و جامعه‌مدار همبستگی بالایی داشت [۱]. در بررسی ابعاد مثبت و منفی کمال‌گرایی نیز معلوم گردید که جنبه‌ی منفی کمال‌گرایی با کمال‌گرایی جامعه‌مدار، تمرکز بر اشتباهات، شک در مورد عمل، انتقادات والدین و انتظارات والدین بیشترین همبستگی را داشت. در حالی که جنبه مثبت کمال‌گرایی با کمال‌گرایی خویش‌مدار، استانداردهای شخصی و نظم و سازماندهی بیشترین همبستگی را داشت. مقیاس کوتاه اختلالات روان‌پزشکی با جنبه منفی کمال‌گرایی همبستگی بالا و با جنبه مثبت کمال‌گرایی همبستگی پایینی داشت. همچنین جنبه‌ی منفی کمال‌گرایی در مقایسه با جنبه‌ی مثبت، همبستگی بالاتری با ترس از ارزیابی منفی دیگران داشت. نمره کلی کمال‌گرایی نیز با همه ابعاد مقیاس‌های هویت و همکاران، فروست و همکاران و مقیاس‌های وسواس و اختلالات روان‌پزشکی و ترس از ارزیابی منفی دیگران همبستگی مثبت داشت [۱].

علاوه بر محاسبه‌ی ضرایب همبستگی فوق که به زعم مولفان، شواهد قابل قبولی در زمینه روایی همگرا و واگرایی مقیاس مذکور به‌دست می‌دهد، هیلی و همکاران به بررسی قدرت پیش‌بینی‌کنندگی مقیاس خود در مقایسه با مقیاس‌های قبلی پرداختند. آن‌ها از روش رگرسیون سلسله‌مراتبی استفاده کردند. به این ترتیب که در گام اول رگرسیون، کلیه ابعاد مقیاس‌های قبلی کمال‌گرایی (مقیاس هویت و همکاران و مقیاس فروست و همکاران) که شامل ۹ بعد بودند، جهت پیش‌بینی متغیرهای وسواس، ترس از ارزیابی منفی و اختلالات روان‌پزشکی وارد معادله شدند. در گام بعدی، ابعاد مقیاس جدید کمال‌گرایی وارد معادله رگرسیون شد تا معلوم گردد که آیا این مقیاس می‌تواند درصد واریانس تبیین شده به‌وسیله مقیاس‌های قبلی کمال‌گرایی را به‌میزان قابل قبولی بهبود بخشد یا خیر؟ نتایج حاکی از آن بود که مقیاس اخیر قادر است درصد واریانس تبیین شده توسط مدل را به میزان زیادی افزایش دهد. به‌عنوان نمونه، در پیش‌بینی ترس از ارزیابی منفی دیگران، مقیاس‌های هویت و همکاران و فروست و همکاران مجموعاً ۴۴٪ از واریانس کل را تبیین می‌کردند اما با اضافه شدن مقیاس جدید کمال‌گرایی به معادله، واریانس تبیین شده به‌میزان ۲۹٪ افزایش می‌یافت. در عوض وقتی ترتیب ورود متغیرها تغییر می‌یافت و ابعاد مقیاس جدید کمال‌گرایی در گام اول وارد معادله می‌شد، حدود ۷۰٪ از واریانس را تبیین می‌کرد و افزودن مقیاس‌های قبلی کمال‌گرایی در گام دوم به معادله رگرسیون، میزان واریانس تبیین شده را تنها ۲٪ افزایش می‌داد [۱].

هیلی و همکاران با ارایه شواهد فوق مطرح کردند که مقیاس اخیر در مقایسه با دو مقیاس متداول قبلی (مقیاس هویت و همکاران و مقیاس فروست و همکاران) و مقیاس‌های کمتر متداول،

تحلیل عاملی مرتبه دوم نیز حاکی از آن بود که ابعاد هشت‌گانه کمال‌گرایی بر روی دو عامل کمال‌گرایی مثبت و منفی بار می‌شوند. پس از طی مراحل فوق، آنها مجدداً مقیاس حاصل را که در واقع نسخه نهایی مقیاس بود، از طریق تحلیل عاملی تأییدی بر روی نمونه‌ای شامل ۳۶۶ نفر از دانشجویان دانشگاه مورد بررسی قرار دادند. نتایج حاصل کمابیش مشابه نتایج مرحله قبل بود [۱].

هیلی و همکاران به‌منظور تهیه شواهد دیگری در مورد روایی ابزار تهیه شده، روایی همگرا و واگرایی آن را با برخی از ابزارهای مرتبط بررسی نمودند. در این بررسی که تعداد ۶۱۶ نفر از دانشجویان دوره کارشناسی حضور داشتند، مقیاس تهیه شده به‌همراه مقیاس سه بعدی کمال‌گرایی (هویت و همکاران)، مقیاس شش بعدی کمال‌گرایی (فروست و همکاران)، مقیاس ترس از ارزیابی منفی (بیری)، مقیاس کوتاه اختلالات روان‌پزشکی (دروگاتیس و همکاران)، مقیاس وسواس فکری-عملی (فواکوزاک و همکاران) و مقیاس مطلوبیت اجتماعی مارلو-کراون (کراون و همکاران) بر روی آزمودنی‌ها اجرا گردید. گفتنی است که مقیاس‌های اول و دوم جهت سنجش کمال‌گرایی و مقیاس سوم جهت سنجش میزان ترس از ارزیابی‌های منفی دیگران به‌کار رفت. مقیاس کوتاه اختلالات روان‌پزشکی نیز که فرم کوتاه مقیاس SCL-90 است، برای شناسایی مسایل مرتبط با سلامت روانی به‌کار می‌رفت و شامل ۹ اختلال و یک مقیاس کلی سلامت روانی بود. دو مقیاس آخر نیز به‌ترتیب برای سنجش اختلال وسواس فکری-عملی و میزان نیاز به تأیید اجتماعی به‌کار رفته بود [۱]. نتایج حاصل از بررسی‌های این مرحله به‌طور خلاصه به شرح ذیل بود:

از بین ابعاد هشت‌گانه‌ی کمال‌گرایی، ابعاد نشخوار فکر، تمرکز بر اشتباهات و نیاز به تأیید به‌ترتیب بیشترین همبستگی را با مقیاس ترس از ارزیابی منفی داشتند. بُعد نشخوار فکر بیشترین همبستگی را با مقیاس وسواس فکری عملی داشت و پس از آن نیز به‌ترتیب ابعاد نیاز به تأیید، تمرکز بر اشتباهات و تلاش برای عالی بودن قرار داشتند. ابعاد این مقیاس با مطلوبیت اجتماعی همبستگی اندکی داشتند که به‌نظر می‌رسید حاکی از تمایل پایین آزمودنی‌ها به ارایه پاسخ‌های جامعه‌پسند در مقیاس فوق باشد. علاوه بر این، تمرکز بر اشتباهات، نیاز به تأیید و نشخوار فکر با نمره کلی اختلالات روان‌پزشکی همبستگی بالایی داشتند [۱].

بررسی ضرایب همبستگی بین ابعاد مقیاس فعلی با مقیاس‌های قبلی کمال‌گرایی حاکی از آن بود که بُعد تمرکز بر اشتباهات با همین بعد در مقیاس فروست و همکاران قوی‌ترین همبستگی را داشت. بعد تلاش برای عالی بودن با کمال‌گرایی خویش‌مدار و استانداردهای شخصی بیشترین همبستگی را داشت. بعد هدفمندی با ابعاد استانداردهای شخصی، نظم و سازماندهی و کمال‌گرایی خویش‌مدار بیشترین رابطه را داشت. بعد نشخوار فکر نیز با تمرکز

یافته‌ها

پایایی مقیاس: پایایی کل مقیاس در بررسی مقدماتی (۶۸ آزمودنی) با استفاده از روش آلفای کرونباخ (همسانی درونی) ۰/۸۰ به دست آمد. در بررسی اصلی (با ۳۱۳ آزمودنی) نیز پس از انجام تحلیل عاملی، این ضریب برای کل مقیاس ۰/۹۰ به دست آمد. علاوه بر این، ضرایب آلفای کرونباخ برای ابعاد حاصل از تحلیل عاملی نیز محاسبه گردید که در جدول ۱ مشاهده می‌گردد.

جدول ۱) ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ برای مقیاس کمال‌گرایی و ابعاد آن

ضریب	تعداد سوالات	بعد
۰/۸۸	۱۷	تلقی منفی از خود
۰/۰۹	۹	نظم و سازماندهی
۰/۸۱	۹	هدفمندی
۰/۷۷	۶	ادراک فشار از سوی والدین
۰/۶۱	۵	تلاش برای عالی‌بودن
۰/۴۷	۴	استانداردهای بالا برای دیگران
۰/۸۷	۲۸	کمال‌گرایی منفی
۰/۹۱	۲۳	کمال‌گرایی مثبت
۰/۹۰	۵۱	کمال‌گرایی کلی

جدول ۲) ضریب همبستگی بین کمال‌گرایی و ابعاد آن با نمره سلامت عمومی

ابعاد	دختر	پسر	کل
نمره کلی کمال‌گرایی	۰/۴۶**	-۰/۰۳	۰/۲۴
کمال‌گرایی مثبت	-۰/۰۲	-۰/۰۳	-۰/۱۱
کمال‌گرایی منفی	۰/۵۲**	۰/۰۲	۰/۳۶**
تمرکز بر اشتباهات	۰/۵۵**	۰/۰۳	۰/۴۳**
نیاز به تأیید	۰/۳۹**	۰/۰۲	۰/۱۹
نشخوارفکر	۰/۶۵**	۰/۰۵	۰/۳۸**
ادراک فشار از سوی والدین	۰/۲۳	۰/۲۱	۰/۱۵
استانداردهای بالا برای دیگران	۰/۲۴	۰/۲۲	۰/۲۲
نظم و سازماندهی	۰/۰	-۰/۳۳	-۰/۱۵
هدفمندی	-۰/۱۵	-۰/۲۷	-۰/۱۵
تلاش برای عالی‌بودن	۰/۰۹	-۰/۴۷**	-۰/۱۹

** $p < 0.01$

روایی مقیاس: برای بررسی روایی همگرایی مقیاس در مرحله مقدماتی، همبستگی بین ابعاد مختلف کمال‌گرایی با نمره کلی سلامت عمومی محاسبه گردید. بررسی ضریب همبستگی پیرسون بین نمره کلی سلامت عمومی و ابعاد کمال‌گرایی حاکی از آن بود که از بین ابعاد مختلف کمال‌گرایی، تنها جنبه منفی کمال‌گرایی، تمرکز بر اشتباهات و نشخوار فکر، با نقصان در سلامت عمومی همبستگی مثبت معنی‌داری دارند. لازم به ذکر است که سایر ابعاد منفی کمال‌گرایی با نقصان در سلامت عمومی همبستگی مثبت (هر چند غیر معنی‌دار) دارند. ابعاد مثبت کمال‌گرایی با نقصان در سلامت عمومی همبستگی منفی (هر چند غیر معنی‌دار) دارند.

ابزار مناسب‌تری جهت سنجش سازه کمال‌گرایی می‌باشد و ضمن برخورداری از دقت بالاتر، پوشش کامل‌تری از عناصر موجود در این سازه را فراهم می‌کند. بنابراین استفاده از مقیاس فوق به پژوهشگران حوزه کمال‌گرایی پیشنهاد گردید [۱]. با توجه به مزایایی که به نظر می‌رسید این مقیاس نسبت به سایر مقیاس‌های موجود داشته باشد، نسبت به ترجمه و بررسی روایی و پایایی آن جهت استفاده در فرهنگ ایرانی اقدام گردید.

روش

آزمودنی‌ها: جامعه آماری این پژوهش عبارت است از کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر که در هنگام اجرای این پژوهش در مدارس راهنمایی شهر شیراز مشغول به تحصیل بودند. در بررسی مقدماتی ۶۸ نفر از دانش‌آموزان کلاس دوم راهنمایی ناحیه دو شیراز (۲ کلاس شامل ۳۴ دختر و ۳۴ پسر) و در بررسی اصلی نیز ۳۱۳ نفر از دانش‌آموزان پایه دوم و سوم راهنمایی (۱۶۴ پسر، ۱۴۹ دختر) از نواحی چهارگانه شیراز از طریق نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند. لازم به ذکر است که به منظور حصول اطمینان از درک کامل مفاهیم مطرح شده در پرسش‌نامه توسط آزمودنی‌ها، دانش‌آموزان کلاس اول در نمونه انتخابی گنجانده نشدند.

ابزارهای سنجش: ابزارهای سنجش شامل مقیاس کمال‌گرایی و مقیاس سلامت عمومی بود که مقیاس اخیر تنها در بررسی مقدماتی برای ارزیابی روایی مقیاس کمال‌گرایی به کار گرفته شد. مقیاس کمال‌گرایی توسط هیل و همکاران تهیه شده و دارای ۵۹ گویه و ۸ خرده مقیاس می‌باشد. خرده ابعاد این مقیاس همان ابعادی هستند که پیش از این شرح آنها از نظر گذشت. همان‌گونه که پیش از این نیز مطرح شد، در این مقیاس از ترکیب ابعاد نظم و سازماندهی، هدفمندی، تلاش برای عالی‌بودن و معیارهای بالا برای دیگران، جنبه سازگار و از ترکیب نمرات ابعاد نیاز به تأیید، تمرکز بر اشتباهات، ادراک فشار از سوی والدین و نشخوارفکر، جنبه ناسازگار کمال‌گرایی حاصل می‌شود. نمره کلی کمال‌گرایی نیز از مجموع نمرات عوامل هشت‌گانه کمال‌گرایی به دست می‌آید.

مقیاس سلامت عمومی توسط گلدبرگ و ویلیام طراحی شده و با استفاده از این پرسش‌نامه تحقیقات متعددی در ۷۰ کشور به انجام رسید [۱۰]. در ایران نیز، این پرسش‌نامه در تحقیقات متعددی به عنوان ابزار اصلی سنجش سلامت روانی افراد به کار رفته و شواهد متعددی در تأیید پایایی و روایی آن به دست آمده است.

در این پرسش‌نامه، نمره کمتر بیانگر وضع بهتر فرد از نظر سلامت می‌باشد. با وجود آنکه با استفاده از این پرسش‌نامه نمرات متعددی به دست می‌آید، در پژوهش حاضر تنها از نمره کلی سلامت روانی استفاده گردید.

جدول ۴) نتایج تحلیل عاملی سطح بالاتر مقیاس کمال‌گرایی

عامل ۱ (کمال‌گرایی مثبت)		عامل ۲ (کمال‌گرایی منفی)	
بار	بعد	بار	بعد
۰/۶۸	تلاش برای عالی‌بودن	۰/۶۹	استانداردهای بالا برای دیگران
۰/۸۷	هدفمندی	۰/۶۵	ادراک فشار از سوی والدین
۰/۸۵	نظم و سازماندهی	۰/۸	تلقی منفی از خود
۱/۹۶	ارزش ویژه	۱/۶۴	ارزش ویژه
۳۲/۶۷	درصد کل واریانس	۲۷/۲۹	درصد کل واریانس

بحث

پژوهش‌گرانی که علاقمند به بررسی کمال‌گرایی هستند، اغلب در انتخاب ابزار مناسب دچار مشکل می‌شوند. زیرا دو ابزار متداول در این زمینه (هویت و همکاران، فروست و همکاران) هر کدام عناصر بی‌همتایی از کمال‌گرایی را می‌سنجند و دارای مزایا و قابلیت‌های متفاوتی هستند. مقیاس جدید کمال‌گرایی در راستای رفع این معضل و تهیه ابزاری برای پوشش مناسب‌تر مولفه‌های اصلی کمال‌گرایی تهیه گردید. این پژوهش با هدف اعتباریابی مقیاس جدید کمال‌گرایی جهت استفاده در فرهنگ ایرانی انجام گرفت.

نتایج تحلیل‌های ارایه شده حاکی از روایی و پایایی قابل قبول ابزار فوق است. محاسبه ضرایب آلفای کرونباخ حاکی از وجود همسانی درونی قابل ملاحظه در ابعاد این مقیاس می‌باشد. همچنین در بررسی ضریب همبستگی بین ابعاد این مقیاس و مقیاس سلامت عمومی برغم محدود بودن حجم نمونه، انتظار قبلی مبنی بر وجود همبستگی منفی بین جنبه‌های مثبت کمال‌گرایی و سلامت‌روانی و همبستگی مثبت بین جنبه‌های منفی کمال‌گرایی و سلامت‌روانی به‌طور کلی مورد تایید قرار گرفت. نتایج این بخش از تحقیق با تحقیقات موجود در زمینه رابطه کمال‌گرایی و سلامت‌روان همسو می‌باشد [۴، ۹، ۱۱]. همچنین نتایج این بخش از یافته‌ها با بررسی‌های انجام شده توسط سازندگان اصلی مقیاس در زمینه رابطه با مقیاس کوتاه اختلالات روان‌پزشکی همسو است.

بررسی رابطه کمال‌گرایی و سلامت‌روانی به تفکیک جنسیت نیز نتایج جالب توجهی را نشان داد. در یک نگاه کلی، به‌نظر می‌رسد جنبه‌های مثبت کمال‌گرایی در پسران منجر به افزایش سلامت می‌شود اما جنبه‌های منفی تأثیر چندانی در کاهش سلامت این گروه ندارد، با وجود این‌که جنبه‌های مثبت کمال‌گرایی در دختران اثر چندانی بر افزایش سلامت آنان ندارد ولی جنبه‌های منفی کمال‌گرایی، سلامت این گروه را به‌طور چشمگیری کاهش می‌دهد.

تفاوت‌های جنسیتی مشاهده شده ممکن است ناشی از تفاوت در نقش‌های جنسیتی و انتظارات و هنجارهای مرتبط با آن باشد. در حالی‌که هنجارهای اجتماعی و انتظارات مربوط به نقش‌های جنسیتی در مورد پسران بر کسب پیشرفت‌های فردی تأکید می‌کنند.

عموماً از دختران انتظار می‌رود در شکل‌دهی روابط و تنظیم عواطف و هیجانات خود و اطرافیان ایفای نقش کنند. بررسی ابعاد شش‌گانه کمال‌گرایی که در تحلیل عاملی به‌دست آمده‌اند این فرض را در ذهن ایجاد می‌کند که جنبه‌های مثبت کمال‌گرایی عموماً پیشرفت‌مدار بوده و جنبه‌های منفی کمال‌گرایی با تنظیم عواطف و روابط مرتبط هستند. بنابراین می‌توان انتظار داشت که کسب نمره بالا در ابعاد مثبت کمال‌گرایی برای پسران از نظر دستیابی به انتظارات و الزامات نقش‌های جنسیتی و هنجارهای مرتبط با اهمیت بیشتری برخوردار بوده و بر بهداشت روانی آنان تأثیرگذارتر است. از طرفی در گروه دختران، کسب نمره بالا در ابعاد منفی کمال‌گرایی می‌تواند ناهماهنگی بین عملکرد آنان و انتظارات و الزامات مرتبط با نقش‌های جنسیتی و هنجارهای مرتبط را موجب شده و بهداشت‌روانی آن‌ها را کاهش دهد. با این حال به‌دلیل حجم کم نمونه، یافته‌های فوق را نمی‌توان قطعی تلقی کرد.

نتایج تحلیل عاملی بر خلاف آنچه توسط هیلی و همکاران گزارش شده بود، به‌جای آنکه منجر به تعیین ۸ عامل گردد، تنها ۶ عامل را تعیین نمود. دلیل عمده این تفاوت، این بود که اغلب گویه‌های مربوط به ابعاد نیاز به تایید، تمرکز بر اشتباهات و نشخوارفکر بر روی یک عامل بار می‌شدند. این عامل، تلقی منفی از خود نام‌گذاری گردید؛ با این استدلال که داشتن تلقی منفی از خود منجر به تمرکز بر اشتباهات و نشخوارفکر می‌شود و فرد دارای تلقی منفی از خود، برای حفظ خود-ارزشمندی به‌طور مداوم به تاییدهای بیرونی متکی می‌گردد. بنابراین، تلقی منفی از خود در مقایسه با سه عامل نیاز به تایید، تمرکز بر اشتباهات و نشخوارفکر عامل اساسی‌تری محسوب می‌گردد. این استدلال علاوه بر هماهنگی با محتوای گویه‌های مربوطه، با مبانی نظری موجود در زمینه‌ی کمال‌گرایی نیز هماهنگ است. به‌عنوان مثال بر طبق نظر هورنای، احساس بی‌ارزشی در فرد می‌تواند باعث تمایل به دست‌یابی به عملکرد کامل در همه زمینه‌ها گردد. هورنای این تمایل را استبداد باید‌ها نام‌گذاری کرده است. به‌راحتی می‌توان دریافت که مفهوم مورد نظر هورنای با تعاریف اولیه از کمال‌گرایی همخوان است. علاوه‌براین، هورنای نیاز به تایید را به‌عنوان مکانیزمی دفاعی برای غلبه بر احساس بی‌مقداری و اضطراب بنیادی ناشی از این احساس می‌داند [۱۲]. بنابراین، انتخاب تلقی منفی از خود به‌عنوان عامل زیربنایی سه مولفه فوق منطقی به‌نظر می‌رسد.

یافته قابل توجه دیگر، منفی بودن بعد معیارهای بالا برای دیگران می‌باشد که در نسخه اصلی مقیاس، جزو جنبه‌های مثبت کمال‌گرایی محسوب می‌گردد. این امر به احتمال زیاد ناشی از تفاوت‌های فرهنگی بین جامعه ایران و جوامع غربی است. به‌نظر می‌رسد داشتن معیارهای بالا برای دیگران، تنها در کار گروهی می‌تواند خصیصه‌ی مثبتی باشد و با توجه به اینکه در ایران در مقایسه با جوامع غربی کار گروهی کمتر مورد توجه قرار می‌گیرد،

- 2- Bouchard C, Rhéaume J, Ladouceur R. Responsibility and perfectionism in OCD: An experimental study. *Behavior Research and Therapy*. 1999;37(3):239-48.
- 3- Siegle D, Schuler PA. Perfectionism differences in gifted middle school students. *Roeper Review*. 2000;23(1):39-44.
- 4- Mills JS, Blankstein KR. Perfectionism, intrinsic vs extrinsic motivation and motivated strategies for learning: A multidimensional analysis of university students. *Personality and Individual Differences*. 2000;29(6):1191-204.
- 5- Hewitt PL, Flett GL, Besser A, Sherry SB, McGee B. Perfectionism is multidimensional: A reply to Shafran, Cooper and Fairburn. *Behaviour Research and Therapy*. 2003;41(10):1221-36.
- 6- Hewitt PL, Caelian CF, Flett GL, Sherry SB, Collins L, Flynn CA. Perfectionism in children: Associations with depression, anxiety, and anger. *Personality and Individual Differences*. 2002;32(6):1049-61.
- 7- Hart BA, Gilner FH, Handal PJ, Gfeller JD. The relationship between perfectionism and self-efficacy. *Personality and Individual Differences*. 1998;24(1):109-13.
- 8- Bieling PJ, Israeli AL, Antony MM. Is perfectionism good, bad, or both? Examining models of the perfectionism construct. *Personality and Individual Differences*. 2004;36(6):1373-85.
- 9- Bieling I, Antony PJ, Bieling A, Israeli J. Making the grade: The behavioral consequences of perfectionism in the classroom. *Personality and Individual Differences*. 2003;35:163-78.
- ۱۰- تقوی سیدمحمدرضاء بررسی روانی و پایایی پرسش‌نامه سلامت عمومی بر روی گروهی از دانشجویان دانشگاه شیراز. *مجله روان‌شناختی*. ۱۳۸۰؛ ۴:۱۷-۱۰.
- 11- LoCicero KA, Ashby JS. Multidimensional Perfectionism in Middle School Age Gifted Students: A comparison to peers from the general cohort. *Roeper Review*. 2000;22(3):182-85.
- 12- Ryckman RM. *Theories of personality*. 6 ed. London: Brooks/Cole Publishing Company; 1997.

منفی بودن این خصیصه قابل توجیه است. در ضمن لازم به یادآوری است که از نظر هیلی و همکاران، استانداردهای فوق برای دیگران تنها تا حدی جزو جنبه‌های مثبت کمال‌گرایی محسوب می‌گردد.

نتیجه‌گیری

در مجموع، شواهد حاکی از کفایت نسبی مقیاس جدید کمال‌گرایی است. با این حال، نمونه مورد بررسی در این تحقیق تنها شامل دانش‌آموزان دوره راهنمایی بود. لذا در استفاده از این مقیاس برای گروه‌های دیگر نظیر دانش‌آموزان دبیرستانی و دانشجویان باید احتیاط کرد. پیشنهاد می‌گردد اعتبار این مقیاس در دیگر گروه‌ها نیز بررسی شود. از طرفی در این پژوهش پایایی مقیاس، تنها به روش همسانی درونی بررسی شد و در زمینه ثبات زمانی یافته‌ها اطلاع کافی در دسترس نیست. هر چند ضرایب پایایی به روش بازآزمایی که توسط سازندگان مقیاس ارائه شده نسبتاً بالا هستند با این حال، توصیه می‌شود در پژوهش‌های بعدی محاسبه پایایی به روش بازآزمایی نیز مورد توجه قرار گیرد.

منابع

- 1- Hill RW, Huelsman TJ, Furr RM, Kibler J, Vicente BB, Kennedy C. A new measure of perfectionism: The Perfectionism Inventory. *Journal of Personal Assessments*. 2004 Feb;82(1):80-91.

ضمیمه ۱) ابعاد هشت‌گانه‌ی کمال‌گرایی و سؤالات مربوط به هر بعد در نسخه‌ی اصلی مقیاس کمال‌گرایی

تمرکز بر معیارهای بالا نیاز به نظم و ادراک فشار از هدفمندی نشخوار تلاش برای اشتباهات برای دیگران تایید سازماندهی سوی والدین فکر عالی بودن	۶	۳	۲	۴	۷	۵	۸	۱
	۱۴	۱۱	۱۰	۱۲	۱۵	۱۳	۱۶	۹
	۲۲	۱۹	۱۸	۲۰	۲۳	۲۱	۲۴	۱۷
	۳۰	۲۷	۲۶	۲۸	۳۱	۲۹	۳۲	۲۵
	۳۸	۳۵	۳۴	۳۶	۳۹	۳۷	۴۰	۳۳
	۴۶	۴۳	۴۲	۴۴	۴۷	۴۵	۴۸	۴۱
	۵۳	۵۰	۴۹	۵۱	۵۴	۵۲	۵۵	
	۵۷		۵۹	۵۶	۵۸			

ضمیمه ۲) مقیاس کمال‌گرایی هیل و همکاران (استفاده با ذکر منبع آزاد است)

شماره	گویه	کاملاً موافقم	تأخیری موافقم	نه موافقم نه مخالف	تأخیری مخالف	کاملاً مخالف
۱	من تنها زمانی احساس رضایت می‌کنم که تکالیفم را کامل و بی‌نقص انجام داده باشم و نتایج عالی بدست آورم.	۵	۴	۳	۲	۱
۲	من به توصیه‌های دیگران در مورد خودم خیلی حساس هستم.	۵	۴	۳	۲	۱
۳	وقتی کیفیت کار اطرافیانم با معیارهای من هماهنگ نباشد، معمولاً به آنها گوشزد می‌کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۴	من آدم فوق‌العاده منظمی هستم.	۵	۴	۳	۲	۱
۵	قبل از تصمیم‌گیری، همه راه‌ها را با بدقت بررسی می‌کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۶	اگر اشتباه کنم، در نظر دیگران کوچک خواهم شد.	۵	۴	۳	۲	۱
۷	احساس می‌کنم والدینم اصرار دارند که من در همه‌ی زمینه‌ها، بهترین باشم.	۵	۴	۳	۲	۱
۸	اگر در انجام کاری نتوانم نتایج عالی و کامل کسب کنم، مدت زیادی ناراحتی حاصل از آن در ذهنم باقی می‌ماند.	۵	۴	۳	۲	۱
۹	من تمام نیروی خود را برای رسیدن به نتایج کامل و بی‌نقص صرف می‌کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۱۰	وقتی نتایج کار خود را با دیگران مقایسه می‌کنم، اغلب احساس بی‌ایقتی می‌کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۱۱	وقتی اطرافیانم کارها را با کیفیتی که من انتظار دارم انجام نمی‌دهند، ناراحت می‌شوم.	۵	۴	۳	۲	۱
۱۲	من اعتقاد دارم که هر چیزی باید سر جای خودش قرار گیرد.	۵	۴	۳	۲	۱
۱۳	من بخشی از وقتم را صرف برنامه‌ریزی برای کارهایم می‌کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۱۴	وقتی در انجام تکلیفی شکست می‌خورم، خیلی احساس شرمندگی می‌کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۱۵	والدینم از من انتظار دارند که به اهداف خیلی بالایی برسم و موفقیت زیادی کسب کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۱۶	من در بیشتر مواقع نگران کارهایی هستم که انجام داده‌ام یا باید انجام دهم.	۵	۴	۳	۲	۱
۱۷	من نمی‌توانم کاری را نیمه‌کاره رها کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۱۸	عکس‌العمل دیگران نسبت به کارهایم برایم خیلی مهم است.	۵	۴	۳	۲	۱
۱۹	من از آدمهایی که خوب کار نمی‌کنند و بعد بهانه‌تراشی می‌کنند، بدم می‌آید.	۵	۴	۳	۲	۱
۲۰	فکر می‌کنم که آدم مرتب و منظمی هستم.	۵	۴	۳	۲	۱
۲۱	اغلب تصمیم‌هایم را بعد از فکر کردن بسیار می‌گیرم.	۵	۴	۳	۲	۱
۲۲	وقتی اشتباه می‌کنم، خیلی ناراحت می‌شوم.	۵	۴	۳	۲	۱
۲۳	والدینم به سختی از من راضی می‌شوند.	۵	۴	۳	۲	۱
۲۴	وقتی اشتباهی از من سر بزند، احساس می‌کنم تمام آن روزم خراب شده است.	۵	۴	۳	۲	۱
۲۵	فکر می‌کنم باید در هر زمینه‌ای بهترین باشم.	۵	۴	۳	۲	۱
۲۶	من همیشه دوست دارم دیگران کارهای مرا مورد تأیید قرار داده و از من تعریف کنند.	۵	۴	۳	۲	۱
۲۷	من اغلب از دیگران انتقاد می‌کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۲۸	من دوست دارم همیشه مرتب و منظم باشم.	۵	۴	۳	۲	۱
۲۹	من همیشه اول خوب فکر می‌کنم بعد تصمیم می‌گیرم که چکار کنم و دنبال چه هدفی باشم.	۵	۴	۳	۲	۱
۳۰	اگر اشتباه کنم و کسی به من بگوید اشتباه می‌کنی، احساس بی‌ارزشی می‌کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۳۱	والدینم از من انتظار دارند که به پیشرفت تحصیلی و شغلی بالایی دست پیدا کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۳۲	اگر حرف بی‌معنی بزنم یا کار بی‌هوده‌ای انجام دهم تمام روز به آن فکر می‌کنم و ناراحت می‌شوم.	۵	۴	۳	۲	۱
۳۳	من از خودم انتظار دارم به نتایج خیلی مطلوبی دست یابم.	۵	۴	۳	۲	۱
۳۴	من خیلی کم حرف می‌زنم؛ زیرا نمی‌خواهم اشتباه کنم.	۵	۴	۳	۲	۱
۳۵	تنبلی و شلختگی اطرافیانم مرا خیلی عصبانی می‌کند.	۵	۴	۳	۲	۱
۳۶	اغلب اتاق خود را تمیز و مرتب نگه می‌دارم.	۵	۴	۳	۲	۱
۳۷	قبل از انجام هر عملی ابتدا مدت زیادی صرف برنامه‌ریزی می‌کنم و نقشه می‌ریزم.	۵	۴	۳	۲	۱
۳۸	فکر می‌کنم اگر در زمینه‌ای موفق نشوم، دیگران سایر موفقیت‌هایم را نیز نادیده خواهند گرفت.	۵	۴	۳	۲	۱

۱	۲	۳	۴	۵	روز به روز بیشتر احساس می‌کنم که باید کارها را درست‌تر انجام دهم.	۳۹
۱	۲	۳	۴	۵	وقتی اشتباهی از من سر می‌زند، نمی‌توانم ناراحتی حاصل از آن را از ذهنم بیرون کنم.	۴۰
۱	۲	۳	۴	۵	من احساس می‌کنم هر کاری را باید به بهترین نحو انجام دهم.	۴۱
۱	۲	۳	۴	۵	اغلب دلواپس این مسئله هستم که دیگران در مورد من چطور فکر می‌کنند.	۴۲
۱	۲	۳	۴	۵	وقتی اطرافیانم از روی بی‌دقتی اشتباه می‌کنند، تحمل خود را از دست می‌دهم و عصبانی می‌شوم.	۴۳
۱	۲	۳	۴	۵	وقتی از چیزی استفاده می‌کنم، بلافاصله آن را سر جایش می‌گذارم تا همه چیز مرتب باشد.	۴۴
۱	۲	۳	۴	۵	قبل از هر عملی ابتدا مدت زیادی در مورد چگونگی انجام آن فکر می‌کنم.	۴۵
۱	۲	۳	۴	۵	از نظر من اشتباه کردن یعنی شکست خوردن.	۴۶
۱	۲	۳	۴	۵	حس می‌کنم والدینم فشار زیادی بر من وارد می‌کنند تا موفق شوم.	۴۷
۱	۲	۳	۴	۵	من اغلب به مدت زیادی به کارهایی که انجام داده‌ام، به‌ویژه اشتباهاتی که کرده‌ام فکر می‌کنم.	۴۸
۱	۲	۳	۴	۵	من اغلب می‌ترسم که مردم حرف‌های مرا خوب نفهمند و بد برداشت کنند.	۴۹
۱	۲	۳	۴	۵	وقتی اطرافیانم اشتباه می‌کنند، من احساس ناراحتی و ناکامی می‌کنم.	۵۰
۱	۲	۳	۴	۵	کمد و سایر وسایلم مرتب و منظم است.	۵۱
۱	۲	۳	۴	۵	من یکباره و بدون تفکر قبلی تصمیم نمی‌گیرم.	۵۲
۱	۲	۳	۴	۵	به نظر من اشتباه کردن نشانه‌ی حماقت است.	۵۳
۱	۲	۳	۴	۵	حس می‌کنم والدینم از من انتظار دارند که آدم کاملی باشم و در همه‌ی زمینه‌ها عالی عمل کنم.	۵۴
۱	۲	۳	۴	۵	وقتی کاری را شروع می‌کنم، دایم فکر می‌کنم که چطور می‌توانم آن کار را بهتر انجام دهم.	۵۵
۱	۲	۳	۴	۵	محل مطالعه‌ی من اغلب اوقات مرتب و منظم است.	۵۶
۱	۲	۳	۴	۵	وقتی اشتباه بزرگی از من سر می‌زند احساس می‌کنم که آدم بدردنخوری هستم.	۵۷
۱	۲	۳	۴	۵	والدینم عقیده دارند که به هر قیمتی که شده من باید بهترین نمره‌ها را بگیرم و بهترین نتایج را کسب کنم.	۵۸
۱	۲	۳	۴	۵	من همیشه نگران این موضوع هستم که دیگران در مورد من چطور قضاوت می‌کنند.	۵۹